

Samen werken aan wateropgaven

Nederland staat voor grote wateropgaven. Om ons in de toekomst van optimaal waterbeheer te kunnen verzekeren, zijn nieuwe relaties met burgers nodig. De vraagstukken die aan de orde zijn, vragen om meer dan techniek en regelgeving. Gedragsverandering, betrokkenheid en wederkerigheid stellen andere eisen aan de bestuurlijke verhouding met burgers. GDO werkt hieraan en gaat er een vervolg aan geven met de partners in het Stimuleringsprogramma Ruimtelijke adaptatie en de Klimaatbestendige stad.

Duurzame ontwikkeling

Wateropgaven vragen om nieuwe relatie met burgers. Maak verbindingen.

GDO heeft in 2013 en 2014 vijf Transitietafels georganiseerd over water, duurzame ontwikkeling en het benutten van maatschappelijke kracht van onderop. Het betrekken van burgers bij goed waterbeheer is absoluut nodig, maar nog onbekend terrein: **een transitie is nodig in denken en doen**. Samen met RVO, waterschappen, gemeenten, NGO's, het MKB (bijvoorbeeld hoveniers) en burgers is in vijf intensieve sessies telkens een ander aspect aan de orde geweest. In elke sessie is gebruik gemaakt deskundigen uit wetenschap, onderwijs, openbaar bestuur en vooral ook van actieve burgers en kleine ondernemers die praktische ervaringen hebben gebracht.

Bottom based

In Tiel is bij het waterschap Rivierenland een algemene lijn uitgezet voor de rest van de bijeenkomsten. **Helder kwam naar voren dat de transitie start met het maken van verbindingen** (voorbeeld Waalweelde). Belangrijk is dat in plaats van top down, nu bottom based wordt gewerkt. Werk doelgericht in plaats van systeemgericht. Na dit abstracte begin zijn verspreid door het land meer concrete onderwerpen aan de orde geweest.

Persoonlijk contact

In Arnhem is de wijk Coehoorn en de inzet van buurtbewoners onderwerp van een Transitietafel, georganiseerd samen met de gemeente Arnhem. Inzet is gericht op gedragsverandering en bewustwording. Persoonlijk contact is heel belangrijk gebleken. Pak het openbaar gebied aan: toon goede voorbeelden door samen met bewoners wijkgericht te werken (stadstuintjes). **Laat bewoners de trekkers zijn**. Waterschappen moeten dan buiten de gebruikelijke kaders werken. Benut ook kennis, kunde en het netwerk van NME-centra en het IVN.

Huis, tuin en keuken

In Houten is in samenwerking met het waterschap de Stichtse Rijnlanden gekeken naar de waterketens. **Duidelijk is dat gemeenten en waterschap de handen ineen moeten slaan**. Er moet iets gebeuren, alleen praten kan niet meer. Zoek de onderwerpen dichtbij mensen: in huis, tuin en keuken. Het bedrijfsleven, bijvoorbeeld de hoveniersbranche, haakt graag aan. Koppel gedragsverandering aan geld vrij maken voor andere zaken in de bebouwde omgeving. Gemeenten kunnen het goede voorbeeld geven in de vormgeving van de openbare ruimte. Spreek de juiste taal. Zet goede actoren in het zonnetje, creëer een gevoel dat iedereen bij de oplossing hoort. Een mooi voorbeeld zijn de acties rondom plastic bij de IJ-pont in Amsterdam. Mensen laten zich aanspreken! Communiceer met gevoelens, niet alleen met cijfers.

Sociale cohesie

In Rotterdam blijkt in de bijeenkomst, samen met het Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard georganiseerd, dat groot denken kracht kan krijgen door klein te zoeken. De aanpassing aan klimaatverandering wordt zowel grootschalig als kleinschalig aangepakt tot in de haarvaten van de samenleving. Geveltuintjes dragen bij aan een beter straatbeeld en aan een natuurlijker gebruik en afwikkeling van water. Daarnaast leidt het tot een betere sociale cohesie in de wijk. Mooi voorbeeld is ook dat waterschap en gemeente samen wateroverschot opvangen door een slim geplande parkeergarage – paar dagen per jaar nodig voor opvang wateroverlast, rest voor auto's. **Iedereen is waterbeheerder en kan zijn bijdrage leveren**. Betrokkenheid van burgers is onmisbaar maar dat moet je wel durven. Omarm de chaos. Heb respect voor elkaar.

Schotten afbreken

In Breda, te gast bij het waterschap de Brabantse Delta, komt aan de orde dat je een klimaatbestendige stad moet kunnen bouwen op integrale oplossingen in de openbare ruimte. Dat betekent dat schotten tussen openbare diensten moeten worden afgebroken. Het betrekken van de samenleving bij waterbeheer is dan een voorwaarde die kan helpen. De stad, biodiversiteit en de samenleving zijn belangrijke aandachtsvelden voor de waterschappen en dan helpt een open houding tussen waterschapsbestuur en gemeentebestuur. **Daktuinen kunnen de nieuwe polders worden, gebouwen van belang voor natuurontwikkeling**. Groen kost zo niet alleen geld, het levert ook geld op. Zo is bermbeheer een bron voor biodiversiteit en voedsel.

Transitietafels creëren een context waaruit actie kan ontstaan. De lessen uit de transitietafels zijn goed te vertalen naar nieuw instrumentarium en vernieuwende programma's. **Centra voor Duurzame Ontwikkeling en NME zijn samen met kinderboerderijen, stadstuinen, stadsboerderijen en dergelijke praktische broedplaatsen voor een dergelijke aanpak**. Voor een beter, bestendiger waterbeheer moeten bewoners bewust zijn en de gevolgen van hun eigen handelingsperspectief leren kennen. Om draagvlak te verkrijgen, maar ook om een bijdrage te leveren aan de grote wateropgaven waar Nederland voor staat.

De belangrijkste uitkomsten van de Transitietafels water op een rij:

1. Het **betrekken van de samenleving** bij waterbeheer is een must. Dat is een transitie in denken en doen. Dat moeten we leren.
2. Transitie start met het maken van **verbindingen** tussen overheidsorganisaties om gezamenlijk een verbinding aan te gaan met de samenleving.
3. Benut bestaande verbindingen en **schakel partijen in die al netwerken hebben** gericht op bewustwording en gedragsverandering.
4. Denk groot, zoek klein, formuleer concrete doelen en **maak burgers ambassadeurs**.
5. Toon **goede voorbeelden** en ontwikkel een gezamenlijke taal en perspectief.
6. Maak dat mensen zich **deel van de oplossing** weten.
7. Het **bedrijfsleven haakt graag aan** bij de nieuwe wateropgaven met burgers.
8. Werk **doelgericht** in plaats van systeemgericht en bottom based in plaats van top down.
9. Benut kennis en kunde van **derden** (bijvoorbeeld NME centra, burgerinitiatieven).
10. Zie de burger in de stad als **financier** van biodiversiteit en waterbeheer.
11. Iedereen is waterbeheerder, **persoonlijk contact** is belangrijk.
12. **Omarm de chaos** en durf onzekerheden toe te laten.

GDO is een bestuurlijk netwerk dat samen met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties duurzame ontwikkeling dichtbij huis en op lokaal niveau mogelijk wil maken. GDO speelt in op de energieke samenleving en op nieuwe ideeën over de circulaire economie. GDO zoekt aansluiting bij wat burgers beweegt. GDO wil vooral voorwaarden scheppen die duurzame keuzes aantrekkelijk maken door te inspireren en te verbinden. Communicatie, educatie en participatie zijn hierbij de kenmerkende instrumenten.